

Execution = Uitvoering
 Discourse Internal = Gespreks-intern
 Discourse External = Gespreks-extern
 Conversational Procedures = Gesprekshanteringsmiddelen (Gespreksmiddelen)
 Illocutionary Act = Illocutie
 Interactional Act = Interactie-zet
 Outcome = Resultaat.

Ik bedank Agnes Verbiest van de vakgroep Nederlands van de RU Leiden voor haar hulp en kritiek bij eerdere versies van deze tekst.

Over robots en beleefdheid

Tieme van Dijk

In 1921 verscheen het toneelstuk *R.U.R.* van de Tsjech Karel Čapek. Het handelde over kunstmannen, die – gedoemd tot dwangarbeid – de voortdurende vervolging en onderdrukking door de mens beu worden en trachten de wereld te veroveren. Deze kunstmannen heten in *R.U.R. robots*, uit het Tsjechisch *robota* (dwangarbeid).

Hoewel de term *robot* de wereld heeft veroverd, is het imago van de robot, althans in de science fiction-literatuur, drastisch veranderd. In de meeste verhalen over robots die na de tweede wereldoorlog zijn verschenen, treden robots op die hun prototype hebben in de wezens die onder de naam robot optreden in de verhalen van het fenomeen Isaac Asimov, biochemicus, science fiction-schrijver en grondlegger van de zogenaamde *robotica*. Deze robots zijn onderworpen aan een ethisch systeem, dat is neergelegd in de drie wetten van de robotica, oftewel de drie geboden van de robots. Deze luiden:

1. Een robot mag een menselijk wezen geen kwaad doen, noch door werkeloos toe te zien toestaan dat een mens letsel oploopt.
2. Een robot moet de bevelen opvolgen die hij van een mens krijgt, tenzij hij daardoor in strijd komt met het eerste gebod.
3. Een robot moet zichzelf beschermen, tenzij hij daardoor in conflict komt met het eerste of tweede gebod.

Robots zijn niet in staat deze geboden te overtreden.

Asimov heeft in een aantal verhalen de mogelijke complicaties geëxploreerd die de drie geboden opleveren voor de interactie tussen mens en robot¹. Eén van die verhalen, *Liar!* (1941), gaat over een robot die door een onopgehelderde fabricagefout de gedachten van mensen kan lezen. Deze robot, *Herbie* (uit: R.B. 34, de officiële 'naam' van dit type), komt in grote moeilijkheden met het eerste en tweede gebod omdat hij zich door zijn telepatisch vermogen bewust wordt van het feit dat mensen ook anders dan fysiek gekwetst kunnen worden. Daardoor krijgt het eerste gebod voor hem een zeer ruime strekking: zelfs het vernemen van bepaalde (ware) informatie kan kennelijk letsel bij de mens veroorzaken. De werking van het eerste gebod verhindert Herbie informatie te geven waarvan hij, al gedachtenlezend, constateert dat zijn gesprekspartner er niet tegen opgewassen zal zijn. Herbie wordt in zo'n geval gedwongen te liegen. Maar al spoedig blijkt dat de leugens van Herbie op den duur diepere geestelijke wonden veroorzaken dan de achtergehouden waarheid zou hebben gedaan. Als Herbie door één van zijn slachtoffers opzettelijk geconfronteerd wordt met dit feit, sterft hij zoals alleen robots kunnen sterven: zijn positronisch brein brandt door.

Het dilemma waarmee Asimov zijn robot Herbie geconfronteerd laat worden, heeft veel weg van de problematiek waarmee mensen voortdurend te maken hebben als ze gesprekken met elkaar voeren. Converseren is een strategische activiteit die bedreigend is voor de vrijmacht (het territorium) van alle gesprekspartners. Daarin schuilt een grote paradox: gesprekspartners hebben elkaar nodig om überhaupt gesprekken te kunnen voeren, maar die gesprekken bestaan uit territoriumbedreigende handelingen die de samenwerking voortdurend in gevaar brengen².

Er zijn twee factoren die de verblommende werking van deze paradox zodanig verzachten dat gesprekken ogenschijnlijk moeiteloos kunnen worden gevoerd. In de eerste plaats staan alle gesprekspartners voor hetzelfde dilemma en weten dat ook van elkaar. Dit leidt tot een tolerante houding, die tot uiting komt in de bereidheid handelingen die als territoriumbedreigingen kunnen worden geïnterpreteerd, niet onmiddellijk als blijk van agressie op te vatten. In de tweede plaats beschikken gesprekspartners over een gemeenschappelijk reservoir van signalen waarmee ze elkaar te kennen kunnen geven dat eventuele territoriumschendingen niet voortkomen uit agressieve bedoelingen. De duidelijkste en meest omvattende beschrijving van deze signalen is tot nu toe gegeven door Brown & Levinson (1978), die ze beschrijven als *beleefdheidsverschijnselen*.

Beleefdheidsverschijnselen treden volgens Brown & Levinson op in samenhang met taalhandelingen die bedreigend zijn voor het 'gezicht' van de gesprekspartner³. Ze onderscheiden twee vormen van 'gezicht': het *positieve* en het *negatieve gezicht*. Het positieve gezicht van een mens krijgt vooral uitdrukking in zijn wens geaccepteerd te worden door anderen, vooral ook geaccepteerd te worden in zijn behoeften en verlangens. Je zou kunnen zeggen dat het positieve gezicht overeenkomt met de wens van ieder mens *gemeenschappelijkheid* te ervaren met andere mensen. Het negatieve gezicht komt vooral tot uiting in de wens van ieder mens onaangetast te blijven in zijn vrijmacht, zijn territorium. In gesprekken worden het positieve en het negatieve gezicht van de gesprekspartners bedreigd door bepaalde taalhandelingen, door Brown & Levinson *FTA's* genoemd (FTA = *face-threatening act*).

Zoals ze onderscheid maken tussen het positieve en het negatieve gezicht, zo maken Brown & Levinson ook onderscheid tussen FTA's die het positieve en FTA's die het negatieve gezicht bedreigen. Het bedreigend karakter van FTA's kan worden verzacht door 'beleefdheidsverschijnselen'. Beleefdheidsverschijnselen zijn dus gezichtsbeschermende signalen die moeten voorkomen dat de interactie stukloopt op irritatie over territoriumconflicten. Het onderscheid in positief en negatief gezicht leidt tevens tot een onderscheid in *positieve* en *negatieve beleefdheid*: de eerste dient ter verzachting van FTA's die het positieve gezicht bedreigen, de tweede dient ter verzachting van op het negatieve gezicht gerichte FTA's.

De theorie van Brown & Levinson is van groot belang gebleken voor de analyse van verbale interactie. Zij vertoont echter een aantal zwakke punten,

die vooral samenhangen met de status die Brown & Levinson toekennen aan FTA's⁴. Zij gaan er van uit dat bepaalde taaluitingen op zichzelf een FTA inhouden, los van de context en de situatie waarin die uitingen optreden⁵. Dit uitgangspunt is niet erg gelukkig. De *funktie* van een taaluiting is immers maar gedeeltelijk vastgelegd in de uiting zelf; ze wordt pas definitief bepaald door een gemeenschappelijke interpretatie van de gesprekspartners, die *lokaal*, dat wil zeggen binnen het gesprek zelf, tot stand komt door onderhandeling. Natuurlijk zijn er taalhandelingen die vaker een gezichtsbedreigende functie hebben dan andere; scheldwoorden zouden als voorbeeld kunnen gelden. Maar het is altijd de gespreks situatie en de interpretatie door de gesprekspartners die uiteindelijk bepalen of een scheldwoord moet worden opgevat als een belediging (een FTA) of een liefkozing ...

Zoals gezegd vallen de door Brown & Levinson besproken beleefdheidsverschijnselen in twee groepen uiteen: positieve en negatieve beleefdheidsverschijnselen. Die laatste zou je kunnen omschrijven als *respectsignalen*, de eerste als *gemeenschappelijkheidssignalen*⁶. Vooral die gemeenschapssignalen zijn zeer belangrijk. Bij de bestudering van de interactie tussen kinderen en volwassenen is mij gebleken dat signalen van dit type een opvallende rol spelen in gesprekken tussen jonge kinderen en volwassenen die niet gewend zijn dagelijks met kinderen om te gaan. In die gesprekken gebruikt de volwassene heel dikwijls gemeenschapssignalen, zoals ze worden beschreven bij Brown & Levinson. Opmerkelijk daarbij is dat deze signalen worden gegeven zonder dat er sprake is van een duidelijk als FTA interpreteerbare taaluiting. Voorbeelden van zulke gemeenschapssignalen zijn: overdreven belangstellende reacties op dingen die het kind doet of zegt, een ongewone bereidheid hoordersverplichtingen na te komen, het gebruik van kindertermen, het zonder discussie accepteren van min of meer controversiële uitspraken van het kind, het veelvuldig gebruik van intonatiepatronen waaraan de interpretatie van warmte en acceptatie kan worden verbonden, etc.

Je kunt je afvragen wat de oorzaken van dit verschijnsel zijn. Een verklaring, of althans een gedeeltelijke verklaring, is meen ik te vinden in de combinatie van de volgende verschijnselen: allereerst is het zo dat positieve en negatieve beleefdheid min of meer omgekeerd evenredig optreden: in een gesprek waarin sprake is van een grote mate van gemeenschapssignalen, is het aantal respectsignalen gering. Het lijkt erop dat een grote wederzijdse acceptatie, tot uitdrukking gebracht in een groot aantal gemeenschapssignalen, de behoefte aan respectsignalen vermindert. Omgekeerd geldt waarschijnlijk dat daar waar er een sterke wederzijds gevoelde behoefte bestaat aan het tonen van respect (blijkend uit het aantal respectsignalen), de behoefte en vooral ook de ruimte voor gemeenschapssignalen gering is.

Het tweede verschijnsel dat van belang is voor een mogelijke verklaring van het optreden van een overmaat aan gemeenschapssignalen in volwassen-kind interactie, is de duidelijke *wisselwerking* die er bestaat tussen de gespreks situatie en de signalen die de gesprekspartners elkaar in een gesprek geven. De behoefte aan bepaalde signalen wordt weliswaar in principe be-

paald door de situatie, maar de gesprekspartners kunnen de gesprekssituatie ook veranderen, juist door het geven van bepaalde signalen. De consequentie van de beide genoemde verschijnselen voor de interactie tussen volwassenen en kinderen zou kunnen zijn dat door het geven van een groot aantal gemeenschapssignalen door de volwassene een situatie wordt geschapen waarin zowel van de kant van de volwassene als van de kant van het kind de behoefte aan respectsignalen wordt verkleind. Dat komt tegemoet aan twee tendensen in volwassene-kind interactie: enerzijds hebben volwassenen vaak moeite met het geven van respectsignalen aan jonge kinderen; anderzijds zijn jonge kinderen vaak nog niet in staat adequaat met respectsignalen om te gaan. Het overmatig gebruik van gemeenschapssignalen in dit type interactie zou dan een duidelijke communicatieve functie hebben: het creëert een situatie waarin ondanks een gebrek aan respectsignalen de communicatie soepel kan verlopen.

Op grond van het feit dat gemeenschapssignalen kunnen worden gebruikt om de noodzaak van het geven van respectsignalen te verminderen, heeft het geven van deze signalen niet altijd een vergroting van de gemeenschappelijkheid van de gesprekspartners tot gevolg. Als één van de gesprekspartners de situatie niet als voldoende gemeenschappelijk ervaart en daar ook niets aan wil of kan veranderen, dan kan deze het gebruik van gemeenschapssignalen opvatten als vrijpostigheid. In bepaalde situaties kunnen gemeenschapssignalen dus bedreigend zijn, dat wil zeggen ze kunnen fungeren als FTA. De paradox doet zich dan voor dat signalen die door Brown & Levinson worden beschreven als FTA-verzachtend, zelf kunnen optreden als FTA. Als voorbeeld hiervan geef ik de volgende passage uit een telefoongesprek tussen een twintigjarig meisje en haar vader, waarin het meisje territoriumverdedigend reageert op herhaalde gemeenschapssignalen van haar gesprekspartner. (De vader belt op met een verzoek aan de dochter iemand te bellen om te zeggen dat hij verlaat is. De dochter stemt daarmee in. Het gesprek lijkt daarop te zullen worden afgesloten, maar gaat als volgt verder:)

d:	op het seminarium	o.k.	bye	eet smakelijk
v:	yes	dag	LIEverdje	kusje
d:	bye	NEE	niks	bijzonders
v:	nog iets bijzonders gewEEst	niks	bijzonders	geen grote
d:	nee niks			
v:	wapenfeiten	geen acht en half voor eech	stenoduits (.)	
d:		papa (.)	doe nou	
v:	of een eh zesentwintig voor stenofrans			
d:	even gewOOOn ik ben TWINtig	bye	eet smakelijk	
v:		dag	LIEverd	bye
d:	bye (zeer kort)			
v:				

Ik wil nu weer een ogenblik teruggaan naar de drie wetten van Asimov en de paradoxale gedragingen waartoe ze robots in bepaalde situaties dwingen. Een robot die aan de drie wetten is onderworpen kan in interactie met mensen natuurlijk geen gemeenschapssignalen geven, althans niet op eigen initiatief. Volgens de tweede wet zijn robots immers volledig ondergeschikt aan mensen: het geven van gemeenschapssignalen zou daardoor misplaatst zijn en kunnen worden opgevat als een vrijpostigheid die het zelfrespect van de menselijke gesprekspartners zou kunnen kwetsen. Robots zouden wel gemeenschapssignalen kunnen geven als ze daartoe zouden worden uitgenodigd, dat wil zeggen als hun gesprekspartner eerst van zulke signalen gebruik zou maken. Dat zou echter alleen te verwachten zijn als de mens de robot als een gelijkwaardige gesprekspartner zou accepteren. In Asimovs robotverhalen is dat soms het geval (bijvoorbeeld in het verhaal *The Bicentennial Man* uit 1976 over een robot die het, in de 200 jaar dat hij leeft, klaar speelt meer en meer menselijke eigenschappen te krijgen, totdat hij – door te kiezen voor sterfelijkheid – tenslotte officieel tot mens wordt verklaard).

Asimovs robots hebben dus twee grote handicaps in hun interactie met mensen: ze mogen geen uitingen doen die kunnen worden opgevat als FTA en ze mogen geen gemeenschapssignalen gebruiken. Ze zijn dus volledig aangevoerd op het gebruik van respectsignalen ter verzachting van mogelijke FTA's. Je kunt daarom verwachten dat hun uitingen een overmaat aan respectsignalen vertonen. Het geven van overmatig veel respectsignalen heeft het vervelende gevolg dat dit door de gesprekspartner bijna automatisch wordt opgevat als een blijik van onderdanigheid. Robots kenmerken zich in hun taalgebruik dan ook als onmondigen, ze spreken zoals alleen slaven spreken. We mogen dan ook hopen dat Asimov ongelijk heeft als hij in de inleiding van zijn verzamelde robotverhalen (Asimov 1984) beweert dat zijn drie robotische wetten ook van belang zijn voor de produktie van robots buiten de wereld van de science fiction.

Er is wel eens gesuggereerd, ik ben vergeten door wie, dat communicatie alleen maar mogelijk is tussen gelijken. In ieder geval is het een feit dat gemeenschapssignalen in bepaalde gesprekken niet op hun plaats zijn, omdat de situatie er niet één is waarin van gemeenschappelijkheid sprake kan zijn. Dat geldt met name voor gesprekken waarin geïnstitutionaliseerde machtsongelijkheid optreedt. In zulke situaties wordt het gebruik van gemeenschapssignalen al gauw opgevat als een poging om aan het geven van verschuldigde respectsignalen te ontkomen. Dit geldt zowel voor het geval waarin de signalen afkomstig zijn van de gesprekspartner met de minste macht, als wanneer degene met de meeste macht ze gebruikt. Ter wille van de duidelijkheid lijkt het wenselijk dat in zulke situaties het gesprek ook uiterlijke kenmerken vertoont van de onveranderlijke machtsongelijkheid. Zo heb ik het niet bijzonder op prijs gesteld dat een duinwachter mij – na een bekeuring wegens het niet hebben van een geldig toegangsbewijs – het welgemeend klinkend advies gaf nu maar veel bramen te plukken, dan kreeg ik mijn geld er nog een beetje uit ...

Ik heb hierboven beweerd dat Brown & Levinson zich vergissen in hun uitgangspunt dat bepaalde taaluitingen een intrinsieke bedreiging inhouden. Ik heb daar tegenover gesteld dat het bedreigende van taaluitingen iets is wat in de interactie tussen gesprekspartners wordt vastgesteld. Omdat de situatie van het gesprek mede bepaald wordt door de signalen die gesprekspartners uitwisselen, kunnen taaluitingen die in de meeste situaties als bedreigend worden geïnterpreteerd, in bepaalde gevallen solidariserend werken. Dat is als volgt te verklaren: als door iemand in een gesprek een taaluiting wordt geproduceerd waarvan hij weet dat de mogelijkheid groot is dat deze uiting door zijn gesprekspartner(s) als territoriumbedreigend wordt geïnterpreteerd (op grond van een algemeen geldend interpretatiekader⁷) en deze uiting gaat niet vergezeld (bevat geen) beleefdheidssignalen, dan treden er voor de gesprekspartner twee mogelijk interpretaties op de voorgrond: of de uiting is gedaan zonder rekening te houden met de gevoeligheid van de gesprekspartner, omdat afzwakking van de in de uiting vervatte (bedreigende) taalhandeling (bijvoorbeeld een verzoek, een indringende vraag) door respectsignalen niet strookte met hetgeen de spreker beoogde; of de uiting is gedaan met inachteming van de gevoeligheid van de gesprekspartner, maar de spreker heeft het bedreigend karakter ervan zo laag ingeschat dat afzwakking door respectsignalen overbodig zou zijn en zelfs verwarrend zou kunnen werken.⁸

De gesprekspartner zal, op grond van de eerder aangegeven tolerante houding die gesprekspartners in het algemeen vertonen, de keuze voor de eerste - oncoöperatieve - interpretatie zo lang mogelijk uitstellen en op zoek gaan naar argumenten voor het gelden van de tweede interpretatie. Het meest voor de hand liggend is dan dat degene die de uiting deed de gesprekssituatie zodanig interpreteert of geïnterpreteerd wenst te zien dat er van territoriumbedreiging geen sprake kan zijn, gezien de hoge mate van gemeenschappelijkheid tussen de gesprekspartners. *Daarmee krijgt de uiting de functie van gemeenschapssignaal.*

Als voorbeeld van dit verschijnsel geef ik een gedeelte uit een telefoongesprek tussen een zakenman en de vrouw van zijn compagnon (v=vrouw; m=man):

v: [naam] hallóó guus halóóó
m: dag met guus heeft het eten je goed

v: ja uitstekend dank i
m: gesmaakt had je iets lekkers klaargemaakt

v: ja heerlijk heel lekker (IN) spaghetti met tomatensaus o oh
m: hoho ho

v: o wat heerlijk hè (IN) nee het was heel goed gelukt dus hu
m: ---

v: ja te gek hè heb jij al gegeten of nog niet
m: lekker ik ben net

v: o gods hé dus eh jij heb éécht trek (IN)
m: weg van de zaak ik ga nu

v: ja ha huhu (IN)
m: ja jij zit mij lekker te maken hahaha heb je aan

v: ja ja o dat is heelemaal te gek hoor
m: tafel gegeten dat doe je dus

v: ja dat is hartstikke lekker (IN) ja
m: jahaha ja is gerrit in de buurt

Het FTA-karakter van de hier aangewezen taaluitingen ligt vooral in het feit dat het gaat om *vragen aangaande de privé-sfeer*: verzoeken om informatie die als persoonlijk geldt, dat wil zeggen niet algemeen toegankelijk is.

In het hierboven beschreven geval gaat het om een gesuggereerde gemeenschappelijkheid, op grond van vragen naar de privé-sfeer van de gesprekspartner. Daarbij moet worden opgemerkt dat het welwillend antwoorden op dit soort vragen, zoals in dit telefoongesprek door v. gebeurt, een acceptatie en bevestiging van de gemeenschappelijkheid vormt. Een enigszins verwant verschijnsel treedt op bij nog een andere groep taalhandelingen die eveneens een bijzonder beroep doen op de gemeenschappelijkheid. Dat zijn *mededelingen over de eigen privé-sfeer*, mededelingen over gevoelens, emoties, pijn. Voor deze taalhandelingen geldt dat ze een sterk beroep doen op de solidariteit van de gesprekspartner, omdat eventuele reserve of afwijzing van de kant van de gesprekspartner ernstig gezichtsbedreigend is. Er bestaan ook geïnstitutionaliseerde gespreksituaties waarin deze taalhandelingen worden verlicht, bijvoorbeeld gesprekken tussen artsen en patiënten. In die situatie schijnt juist te gelden dat de gesprekspartners gemeenschapssignalen min of meer vermijden, veelal op initiatief van de arts. Daar wordt ook van de kant van conversatie-analytici nogal eens kritiek op gehoord. Er bestaat echter het gevaar dat gemeenschapssignalen leiden tot verwachtingen van solidariteit en compassie die de arts op grond van zijn functie niet in staat is te geven. Naar mijn gevoel wordt het feit dat artsen nog zo vaak moeite hebben met een 'menselijke' benadering van hun patiënten voor een deel veroorzaakt door dat hun rol nauwelijks toestaat dat ze geloofwaardig gemeenschapssignalen geven. En is ongelooftwaardigheid niet één van de slechtste eigenschappen die een arts kunnen worden toegeschreven?

Noten

1. De robotverhalen van Asimov zijn verzameld in Asimov 1982
2. Zie voor een uitgebreidere analyse van deze paradox: Van Dijk 1981.
3. De term 'gezicht' ontleent Brown & Levinson vooral aan het werk van Goffman (bijv. Goffman 1967). De betekenis komt overeen met *gezicht* in de uitdrukking 'zijn gezicht verliezen'.
4. Het is de vraag in hoeverre niet iedere taaluiting een gezichtsbedreigend karakter heeft, omdat er altijd sprake is van verplichtingen die door de uiting aan de gesprekspartner worden opgelegd, zoals beperking van voortzettingmogelijkheden, bepaling van focus en topic, hoordersverplichtingen, etc. Brown & Levinson beschrijven alleen specifieke taalhandelingen als FTA's.
5. Een geheel ander punt van kritiek op de theorieën van Brown & Levinson is het feit dat ze bij hun analyse uitgaan van een gesprekspartner die rationeel handelt, zonder dat ze aandacht geven aan het irrationele aspect dat verbonden is met verschijnselen als 'gezicht', 'territorium' en 'het verlangen naar gemeenschappelikheden'.
6. Brown & Levinson (1978: 70): "... it is intuitively the case that certain kinds of acts intrinsically threaten face, ...".
7. Ik gebruik de term *gemeenschapssignalen* voor *positive politeness*, liever dan de meer voor de hand liggende term *solidariteitssignalen*, omdat het begrip solidariteit naar mijn gevoel connotaties bezit die in 'positive politeness' niet aanwezig zijn.
8. Het lijkt erop dat ik daarmee evenals Brown & Levinson een intrinsieke FTA-waarde toeken aan bepaalde taaluitingen. Het gaat hier echter niet om intrinsieke FTA's, maar om taaluitingen die een grotere *potentialiteit* dreiging inhouden (op grond van socio-culturele normen) dan andere.
9. Brown & Levinson (1978: 79) wijzen erop dat gesprekspartners hun beleefdheid 'doseren': te veel beleefdheid kan bij de gesprekspartner verwarring doen ontstaan over het gewicht dat de spreker aan de FTA toekent.

Literatuur

- Asimov, I.
1982 *The complete robot*. London.
- Brown, P. en S. Levinson
1978 'Universals in language use: politeness phenomena'. In: E.N. Goody (ed.), *Questions and politeness*. Cambridge.
- Dijk, T. van
1981 'Coöperatie'. In: M.F. Steehouder en C.J.M. Jansen (red.), *Taalbeheersing 1981*. Enschede: V.I.O.T./T.H. Twente.
- Goffman, E.
1967 *Interaction ritual: essays on face to face behavior*. New York.

Kenniss van de context

Titus Ensink

1. Inleiding: context en kennis

Het principe dat men de context dient te kennen om taalgebruik adequaat te kunnen interpreteren, wordt gedemonstreerd door dit voorbeeld:

- A: Is die niet een beetje groot?
B: Dan kan 't er ook in.

Dit kleine, afgeronde, fragmentje taalgebruik 'hangt in de lucht' als men niet weet dat het plaatsvond in een keuken waar B bezig is een salade klaar te maken en daarvoor een schaal pakt. Pas als men dit weet kan men niet alleen vaststellen waar dit fragment over gaat, maar ook wat A en B 'doen' met hun taaluitingen: A suggereert een kleinere schaal te nemen en B wijst die suggestie als onnodig van de hand.

Voor A en B bestaat deze context krachtens hun gezamenlijke aanwezigheid in de keuken en krachtens het feit dat zij beiden weten wat ze daar doen. Een context kan worden gedefinieerd als *de door de participanten gedeelde kennis van wat voor de betreffende situatie relevant is*. Deze kennis is *gedeeld*: niet alleen weten A en B ieder voor zich waar het om gaat, beiden veronderstellen ook dat de ander dat weet. Voorts gaat het meer om *kennis* dan om waarnemingen op zichzelf: niet alleen zijn er in concrete situaties vele mogelijke waarnemingen die niet tot de relevante context behoren, ook kan men de relevante context kennen zonder enige concrete waarneming te doen (zoals blijkt uit deze tekst: voor het voorbeeld wordt een context gecreëerd zonder concrete waarnemingen).

- In verband met deze overwegingen zijn vooral drie vragen van belang:
1. Hoe is de structuur van de kennis die relevant is of kan zijn?
 2. Als niet alle kennis op ieder moment relevant is, hoe wordt de passende kennis dan op het juiste moment geactualiseerd?
 3. Hoe weten participanten, in taalgebruikssituaties, dat de voor hen relevante kennis ook voor de mede-participanten relevant is?

2. De structuur en distributie van kennis

De kennis die taalgebruikers in staat stelt tot interpretaties te komen is